

LIBRIS

We know
books

@ Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PORA, MIRCEA

Când lumea era mare / Mircea Pora. - București : Eikon, 2026
ISBN 978-606-49-1654-9
821.135.

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Mircea Pora

Când lumea era mare

E I K O N

București, 2026

CUPRINS

4 IUNIE	5
ÎNCEPUT.....	8
TĂBLIȚA.....	10
LUMINA	12
PALTONAȘUL	15
SĂRBĂTORILE	18
ÎN GRĂDINĂ	21
TANTI DE LA BUCUREȘTI.....	24
VIORICA.....	27
BABA	30
BĂDIA FĂNICĂ.....	33
ȚURA	36
RAPOARTE.....	39
PLĂNGERE	42
VIZITA POPOARELOR.....	45
SĂTEANUL LA ORAȘ. GHID	48

O DISCUȚIE, UN CALIFICATIV.....	51
CA ÎN CUȘCĂ.....	56
ACARUL.....	59
EL SAU EA.....	62
LICEU ÎNDEPĂRTAT.....	66
BUCUREȘTI, ÎNCEPUTURI.....	69
VĂRUL MEU.....	72
LA DANS.....	75
CEI PATRU TENORI.....	78
MECIUL.....	81
PLECI?... TE-AI HOTĂRĂT?.....	84
TATA.....	87
JOCUL CU NASTURELE.....	90
PĂTURA.....	93
PICĂTURA.....	95
MĂRTURISIRE.....	97
RECAPITULARE CU BASTONUL.....	98
TRANSFORMĂRI... SĂ LE ZICEM AȘA.....	101
DOI BĂTRĂNI.....	104
BĂTRĂNII.....	107
UMBLI ȘI IAR UMBLI.....	109
ÎN PUTEREA TIMPULUI.....	112
TIMPUL... TIMPUL.....	115
DE CE?.....	118

ALBUMUL.....	121
JOCUL CU LAMPA.....	124
A FOST... A FOST.....	126
DIMINEȚI, SINGUR.....	129
ȚI-E FRICĂ, ȚI-E TEAMĂ.....	132
BĂTRĂNEȚEA.....	134
ULTIMA ZI.....	137
VINE, ÎN SFĂRȘIT, VINE.....	141
ACOLO.....	144
ÎNSERAREA ȘI MAI DEPARTE.....	147
DRUMUL LUI THURRY.....	149
E EL.....	154

4 IUNIE

...Ziua aceasta n-ar avea nicio importanță, zicem noi asta, dacă n-ar fi ziua mea de naștere. Asta, evident pentru mine, intrarea mea în lume. În localitatea Topolovățul-Mare, județul, acum, Timiș. Era război, asta o știu din povești și cărțile de istorie, cu două zile înainte de deschiderea celui de-al doilea front, debarcarea din Normandia. Ce eveniment capital prin comparație cu ziua mea de naștere. Mussolini nu mai era, Hitler se clătina. Dar nemții, deși în prăbușire, mai puteau crea surprize. La noi, la români, luați de valuri, de vânturi, neuitata poezie a lui Eminescu, zilele lui Antonescu erau numărate, puhoiul rusesc dinspre Răsărit se revărsa asupra Europei, la noi aveau să ajungă în curând, întâi ca oaspeți, apoi pentru câteva decenii ca prieteni dragi. Mă aflu la Mehadia, eu zic că prin '49 cu Tușa Leli, sora mai mare a mamei, care chiar avea probleme. Cu soțul, notarul public din Teregova, pe numele său Gheorghe Ionescu. Eu nu le știam

pe toate astea, primii ani de după război, teribili ca desfășurare, se consumau. Eu mă jucam cam fără jucării, căci cine să le fi făcut, și acum, citește atunci, eram la Mehadia și, printre altele, îmi serbam ziua onomastică. Mai exact, mi se serba. Am primit haine curate, albe, căci era vară și căldură, permisiunea de a sta în fața casei, pe bancă, având în față, deasupra capului stâncile Străjoșului, care multe văzuseră și mult mai la îndemână, adică peste drum, casa lui Cioco Marghetici, a lui Șușoi de la care luam jămiști, a Volumiei, o mare cucoană a locului. În timp ce stăteam pe bancă au venit lângă mine fiul vecinei, Coriolan pe nume, mai mare decât mine și Oniță, fiul Volumiei și el mai mare. Prânzul aniversar se apropia, dar nu era încă scadent, iar noi, până atunci, trebuia să facem ceva. Am intrat toți trei în canalul de dinaintea casei prin care șerpuia un fir de apă. Apa destul de murdară și fundul canalului cu noroi. Acesta era și decorul potrivit pentru o boscăială în toată regula. Ea, firește, s-a și petrecut. Cei doi companioni mai mari au plecat acasă, eu, pe poartă, am intrat la noi în curte. Când m-a văzut cum arătam Tușa Leli să scape tigaia din mână. Noroc că ea era o femeie calmă care nu se enerva pentru fleacuri. M-a schimbat repede, ud nu eram și-am fost rapid poftit la masă. Nu mai știu exact ce am mâncat, dar îmi amintesc că garnitura era de mazăre. Cred că mazăre mai aveam prin grădină.

Apoi am mâncat prăjitură, am fost la Posoda după apă, iar după-amiază până la cimitir. Evident, cu informatorii după noi, Tușa Leli știindu-le pe astea. Această aniversare a avut loc cam acum șaptezeci și șase de ani. Timpul, cu ale sale arme, văzute și nevăzute, pe cei mai mulți i-a dus Dincolo. Ne stau cunoscuții și rudele prin cimitirele din Timișoara, Mehadia, Topolovăț. Peste câteva zile fac optzeci și unu de ani. Atunci aveam patru, poate cinci, iar acum peste optzeci. Timpule, unde te-ai dus, cum nu mi-a păsat de fiecare minut care trece. Probabil am crezut că șirul lor e fără de sfârșit...

ÎNCEPUT...

...Vin peste mine, omule, amintirile și nu le pot opri. Vin asemeni unui râu ce și-a ieșit din matcă. Anii ce-au fost și s-au mistuit, arși parcă de un foc. Și totul e atât de prezent, nu se stinge de parcă ar fi fost ieri. Cum a fost posibil să treacă atât de repede? La orice te-ai fi gândit, numai la asta nu. Lasă că mai e timp... se spunea, dar nu chiar atât de mult, uite că al tău s-a cam dus... Ai stat la geam și te-ai uitat în stradă... Acesta e clișeuul tău de început. Dar chiar asta făceai și-ai reținut acele zile când ploua. O zi, două, trei... Și apăreau noroaiele, șanțurile pline de apă. Erai sechestrat în casă, în cele două camere și bucatărie. Nu erai expus la pericole, plimbări, așteptări pe undeva, să nu te îmbolnăvești. Și totuși, te-ai îmbolnăvit de atâtea ori. Mereu cu gâtul, cu amigdalele. Amigdalita a fost boala ta din anii aceia. Și, la un moment dat, ploaia se transforma în altceva. Tu vedeai totul de la geam. Ceva alb, mărunț, venea de sus, tulburat de

vânt, cu picaj sinuos. Fulgii de zăpadă. La început atingeau pământul, se topeau, dar veneau curând alții și alții și stratul alb se forma. Ningeă până și la Topolovăț. Era deja iarnă și avea să dureze mult. Ne pregătiserăm pentru ea, cu lemne, porc tăiat, pe bibliotecă, mere. Nینگă de-acum înainté cât o vrea. Apoi venea frigul, termometrul ne spunea asta și gheața se forma pe geamuri. Strada era tot acolo, pustie, înfrigurată, pentru o vreme nu o mai vedeam. Apoi, iarăși se mai încălzea, geamul devenea limpede, transparent și puteai din nou să vezi balta mare din fața casei. Și copiii care se dădeau pe gheață și tu nu erai printre ei, căci tu aveai probleme cu amigdalita. O făceai din orice, din puțină apă rece, dintr-o alergare cu transpirație și vânt, și din ce mai, Doamne?... Te uitai la geam și după-amiaza spre seară. Același pustiu, aceeași lipsă de forfotă, de mișcare. Poate niște vrăbii aidoma unor săgeți, dar nu mai mult. Casele parcă se strângeau și mai mult una de alta. Doar fumul ce ieșea prin coș îți spunea că și acolo locuiește cineva. Apoi trecea cineva grăbit prin dreptul geamului, drumul mare devenea mai șters, mai întunecos, nimic nu se mai vedea clar. Coborâse seara. Tu te retrăgeai, căci la geamuri se puneau perdelele. Și, cu prudență, se deschidea radioul... Oare ce-o mai fi prin lume?

TĂBLIȚA

...Se găseau în comerț, se puteau cumpăra?... Dar ce comerț aveam noi prin anii aceia, mai precis 1949, 1950?... Și totuși, cu tăblița am început. Când am mers la școală, mici analfabeți și speriați. Îmi aduc aminte că, de fapt, nu știam nimic. Recitam o poezie sau două, la ocazii în familie, în rest, nimic. Îmi era mereu frică, făceam rapid amigdalită cu temperatură mare, n-aveam poftă de mâncare. Mă bucuram de căderea zăpezii, de venirea vreunui oaspete, de căldura din casă. Și credeam că tot așa o să fie... Pentru început, conform amintirilor, cred că o jumătate de an au fost tăblițele. Pe o parte avea linii, pe cealaltă, pătrățele. Pe latura cu linii, cu un creion special, numit Griflu, desenam literele alfabetului. În urma vârfului ascuțit al grifului linia și, apoi, litera apăreau. Important era ca totul să fie și corect și să arate și bine. Învățătoarea ne controla totul, mergând printre bănci. Când ceva nu era

bine se ștergea cu un burete, legat cu ață de tăbliță. Acest *Nu-i bine* se auzea mereu rostit de gura ei. Am avut mai multe învățătoare, pe doamna Pantazi, pe doamnele Biciușcă, Selejan, apoi, spre final, pe Lizica și soțul ei, Piki. Tăblița a rămas însă în memorie. O purtam în geantă, alături de mâncare. Primele litere și cuvinte pe ea le-am scris. Și primele cifre cu adunări, scăderi, înmulțiri, împărțiri. Apoi, nivelul tăbliței a fost depășit. Au intrat în formație caietele cu diverse liniaturi și pete de cerneală, numite Porci. Apăruseră stilourile, FLARO, SIBIU, spre exemplu, dar erau proaste. Aș vrea să-mi revăd măcar un caiet din acele timpuri. Când pentru litera B scriam Barbu, de nu știu câte ori, pentru S, Sorin, pentru G, Gheorghe. Pe urmă, primele propoziții simple, naive, apoi cele ușor mai complicate. S-au aruncat caietele acelea, le-a înghițit timpul... Acum, când nu prea mă mai caută nimeni, ce m-aș mai bucura de-o tăbliță... Linii și iarăși linii, trase de mâna mea. Nicio urmă de pe când eram elev. Și au fost ani, nu glumă. Cu tot felul de caiete, cu maculatoare, cu Treceți pe curat, cu teze, cu ședințe cu părinții. Bieții părinți câte trebuiau să audă. Apoi studenția, alte trepte, alte obstacole. Opt ani am fost student, opt ani lungi, grei, plicticoși. Ca să ajung până la urmă profesor la Ohaba. Se-ntoarce tăblița și-mi tremură în mână. Rămân urme, pe care le șterg cu buretele. Ca și viețile noastre...